



## Daina Raituma

Publicēts: 06.05.2021.



Ordeņa kapituls 2017. gadā piešķīra Atzinības krusta V šķiru ilggadējai kultūras darbiniecei Dainai Raitumai, kuras darba mūžs saistīts ar kultūras jomu, dodot nenovērtējamu ieguldījumu kultūrvides veidošanā, latvisko kultūras tradīciju saglabāšanā un stiprināšanā. 2018. gadā D.Raitumai piešķirts Ogres novada pašvaldības apbalvojums - nosaukums "Ogres Goda pilsonis".

Daina Raituma (11.03.1948.) dzimusi Skrundas pusē. Tēvs Alfrēds Zauska bija mežsargs, bet mamma Lidija – mājsaimniece un liela rokdarbniece. Ģimenē auga trīs bērni – Mārīte, Maija un jaunākā māsa Daina. Tēvs tika nozīmēts darbā dažādos mežu apvidos, darba vietas mainījās un atradās tālu no skolas, līdz ar to ģimenē tika nolemts meitas nodot skoloties pie tēva māsas. Skolas gaitas Daina uzsāka Skrundas Pumpura vidusskolā, bet 8.klasē iestājās Saldus vidusskolā un pārcēlās uz dzīvi pie otras tēva māsas, kura bija pianiste. Jaunajai meitenei bija liela interese par mūziku, tāpēc sāka apmeklēt klavierspēles nodarbības.

Pēc vidusskolas absolvēšanas D.Raituma uzsāka darba gaitas bērnudārzā Kuldīgā, strādājot par audzinātāju skolas sagatavošanas grupā. Līdz ar vidējo izglītību D.Raituma bija ieguvusi audzinātājas profesiju. Mācoties vidusskolā, katru vasaru viņa bija ieguvusi praktisku pieredzi, strādājot bērnudārzā par audzinātājas palīdzi. D. Raituma atminas, ka viena no viņas pirmajām audzēknēm bija šobrīd populārā režisore un scenāriste Laila Pakalniņa.

1968. gadā D.Raituma sāka strādāt Kuldīgas rajona Kultūras nodaļā par inspektori un sekoja līdzī visam rajona kultūras institūciju darbam. Metodīķes darba pieredze gūta Kuldīgas rajona Kultūras namā. Paraleli darbam D.Raituma studēja Latvijas Valsts konservatorijā Teātra fakultātes režijas un kultūrizglītības darba specialitātē.

D.Raituma atklāj, ka interese par kultūras darbu viņai radusies skolas laikā, kur viņas klasesbiedri bijuši aktīvi un radoši cilvēki, arī viņa pati iesaistījies dažādu pasākumu organizēšanā, dziedājusi korī un ansambli.

1972.gadā D.Raituma apprecējās. 1973.gadā pasaulē nāca meita Baiba. Vīrs Andris bija moto sportists un treneris, strādāja sporta skolā Rīgā, diemžēl 1983.gadā traģiski gāja bojā.

Studiju laikā liktenīga izrādījās draudzība ar ogrēnieti Rozāliju Galvanovsku, kura aicināja D.Raitumu strādāt uz Ogrī. "Man nebija ticības, ka es tik krasi mainīšu savu dzīvi un pieņemšu izaicinājumu pārcelties uz Ogrī. Tomēr atsaucos Rozālijas aicinājumam un 1979. gada rudenī atbraucu uz Ogrī, lai satiktos ar Ogres rajona Kultūras nama direktori Vilmu Milleri jeb Millerīti, kā viņu tolaik daudzi sauca. Viņa ar savu respektābilo vizuālo tēlu un dzīves gudrību radīja uzticību, arī pats Ogres Kultūras nams bija saposts, īpaši metodiskais kabinets, kas būtu vecākās metodiķes darba vieta. Atgriezusies Kuldīgā, es vēl šaubījos, bet tad man zvanīja Rozālija, lai pajautātu, kad es sāksu strādāt. Man nebija iespējas atteikt, un es izaicinājumu pieņēmu," šo savas dzīves notikumu atminas D.Raituma, piebilstot, ka pirmie gadi sadzīves apstākļu ziņā Ogrē nebija viegli. Sākumā viņa apmetās viesnīcā, vēlāk tika piešķirtas kopmītnes un varēja pie sevis paņemt meitu Baibu, kuru iepriekš Kuldīgā pieskatīja mamma.

Pirmais iespaids par Ogrī Dainai jau bija radies, kad 1968. gadā viņa ar diviem vīru korjiem kā Kuldīgas rajona Kultūras nodaļas pārstāve ieradās Ogres estrādē uz vīru koru salidojumu: "Šeit tikko bija uzcelta jauna estrāde, arī gājēju tilts. Bija skaisti. Baudīju Ogres upes krastu romantiku, ieturēju maltītes kafejnīcā "Pie Zelta liepas"."

1979. gadā D.Raituma sāka strādāt par vecāko metodiķi Ogres rajona Kultūras namā. Galvenie darba pienākumi bija rajona kultūras namu un tautas namu darba metodiskā vadība, radošas sarunas par sarīkojumu veidošanu, mācību semināri un pieredzes apmaiņa. Uz Ogres rajona Kultūras namu pieredzē brauca gan Latvijas kolēģi, gan dažādu valstu viesi. D.Raituma vadīja mācību prakses un diplomdarbus daudziem J.Vītola Latvijas Valsts konservatorijas kultūrizglītības darba specialitātes studentiem. No darba gaitām šajā posmā D.Raituma atceras vērienīgos svētkus Ogres estrādē -Baltijas valstu studentu svētkus "Gaudeamus", Vidzemes zonālos Dziesmu svētkus, Pierīgas un Ogres rajona Dziesmu svētkus ar sadraudzības pilsētu vieskolektīviem, kā arī Estrādes svētkus augusta sākumā, kuros uzstājās Latvijā populārākās estrādes grupas. Ogres rajona Kultūras nams, pateicoties Millerītes personībai, bija visu Ogres rajona uzņēmumu, iestāžu, kolhozu un saimniecību sabiedriskais centrs. Līdzās regulārām populāru mākslinieku, literātu un mūziķu programmām, katru gadu organizēja arī lauku saimniecību, kolhozu un padomju saimniecību dienas "Maizei kalpot", kurās bija skatāmas dažādas izstādes, notika lauku produkcijas degustācijas, bija sagatavota plaša kultūras programma un apmeklētāji varēja iepazīties ar pagastu kultūrvēsturiskām tradīcijām un personībām. Šajā periodā D.Raituma organizēja arī Jauniešu dienas, kuru laikā Ogres jaunieši iepazinās ar sava rajona ievērojamām vietām un Lindes parkā piedalījās nometnē ar plašu kultūras programmu, bet noslēgumā svinēja tolaik populāros Pilngadības svētkus.

Kad V.Millere devās pensijā, Ogres rajona Kultūras namu vienu gadu vadīja Vitālijs Stepiņš, bet 1990. gadā nepilnu gadu Kultūras nama vadības groži tika uzticēti D.Raitumai. "Tolaik nobeiguma stadijā bija jaunā kultūras centra celtniecība. Milzīgs atbildības lauks. Tomēr izdevās īstenot skaistus pasākumus - uz Ogres salas programmu "Es dzīvoju pie Daugavas". Tajā uzstājās kolektīvi, kuri dzīvo pie Daugavas, demonstrēja filmu kadrus ar vēsturiskām Daugavas ainām, kultūras namā iekārtota Daugavai veltīta fotoizstāde. Atjaunojām arī Estrādes svētkus ar programmām visām paaudzēm, kā arī plašus Bērnu svētkus Ogres estrādē. No sava amata atvadījies, noorganizējot veltījuma koncertu celtniekiem uz jaunā kultūras nama kāpnēm," atminas režisore.

D.Raituma atklāj, ka pēc nepilna gada smaga darba Ogres rajona Kultūras nama vadītājas amatā viņa pieņēma citu darba piedāvājumu – Kvalifikācijas celšanas institūtā par vecāko metodiķi. Darbs saistīts ar režisoru tālākizglītību. Kad 1991.gadā institūtu likvidēja, D.Raitumu uzaicināja darbā E.Melngalvja Tautas mākslas centrā par metodiskās daļas vadītāju, kur viņa strādāja ar Latvijas kultūras centru un tautas namu speciālistiem, svētku režisoriem. D.Raituma izstrādāja un realizēja daudzas profesionālās pilnveides programmas un projektus republikas kultūras darbiniekiem. Pati pilnveidoja zināšanas pieaugušo izglītībā Ziemeļvalstīs, Vācijā un Austrijā.

Pēc centra reorganizācija D.Raituma sāka pildīt projektu vadītājas pienākumus Latviešu biedrības namā. Šajā darba posmā D.Raitumai izdevies iepazīt daudzas izcilas personības un sadarbojoties realizēt vērienīgus kultūras projektus. Viens no interesantākajiem - nakts "Mistērija par Pēteri Pētersonu", kas nakts garumā apvienoja studentus, zinātniekus, aktierus dažādu žanru un formu mākslinieciskās norisēs, Meistara 80.jubilejas rīta pusē dodoties ar speciālu tramvaju uz Pētersona atdusas vietu Meža kapos. Leģendāras kļuva arī Rīgas Latviešu biedrības Gadumijas balles, kas noritēja nama 4 zālēs un salonos, apvienojot ap tūkstoš viesu izmeklētās programmās. Tika izveidots profesionālo mūziķu - vecmeistaru simfoniskais orķestris, kuru vienā no valsts svētku koncertiem diriģēja Andris Nelsons.

2005. gadā pēc Ogres novada Kultūras centra direktores Ligitas Zadvinskas aicinājuma D.Raituma atgriezās Ogrē un kultūras centrā uzņēmās projektu koordinatores amatu. Radošas darbības rezultātā ar Dziesmu svētku virsdiriģenti Airu Birziņu, LNO galveno diriģentu Mārtiņu Ozoliņu un vēl citām izcilām kultūras nozares personībām tapa vērienīgi Latvijas muzikālajā sabiedrībā

atpazīstami projekti, tai skaitā desmit gadu garumā kopta un lolota Ogres Mūzikas svētku tradīcija. Sadarbībā ar VAS "Latvijas koncerti" D.Raituma organizēja vairāk kā 70 kamer-mūzikas koncertus Ogres novada klausītājiem. Vairāku gadu garumā īstenota folkloras programma "Baltā laipa", organizēts pasākumu cikls "Personības Ogrē".

2017. gadā Ordeņa kapituls pieņēma lēmumu ilggadējai kultūras darbiniecei D.Raitumai piešķirt Atzinības krusta V šķiru. Par šādu lēmumu D.Raituma uzzinājusi no muzikologa Arvida Bomika, kurš piezvanījies un par to pastāstījis. "Es atbildēju, ka Latvijā ir trīs Dainas Raitumas un tas noteikti neattiecas uz mani. Es tiešām tam neticēju. Kopš manas aktīvās darbības bija pagājuši divi gadi. Pēc tam paskatījos internetā, tiešām – apbalvojums piešķirts man," atminas D.Raituma, kura par savu lielāko un paliekošāko veikumu uzskata divas grāmatas. D.Raituma ir grāmatas "Latvijas valsts svētuma zīmes" (svētki un simboli) sastādītāja, producente un grāmatas "Dziesmu svētku mazā enciklopēdija" koncepcijas autore un projekta vadītāja. D.Raituma par režisores un organizatorisko darbu Vispārējos latviešu Dziesmu un Deju svētkos, starptautiskajā folkloras festivālā "Baltica", tautas deju festivālā "Sudmalīņas" un Ziemeļu un Baltijas valstu Dziesmu svētkos saņēmusi vairākus Kultūras ministrijas un Ministru prezidenta Atzinības rakstus.

2018. gada 18. oktobrī Ogres novada dome par ilggadēju, radošu un profesionālu ieguldījumu Ogres novada kultūrvides veidošanā, latvisko kultūras tradīciju saglabāšanā un stiprināšanā lēma D.Raitumai piešķirt Ogres novada pašvaldības apbalvojumu - nosaukumu "Ogres Goda pilsonis".

D.Raituma uzskata, ka liela viņas profesijas vērtība bijusi nemitīga sevis pilnveidošana un mācīšanās. Ne tikai studijas augstskolā, bet arī dažādu kursu, pieredzes apmaiņu, semināru organizēšana un apmeklēšana. Lieti noderējusi arī stažēšanās pie izciliekiem režisoriem Maskavā 1984. gadā deviņu mēnešu garumā, kuras kulminācija bija režisora asistenta darbs Pasaules jaunatnes un studentu festivāla Folkloras programmā. "Šobrīd kultūras darbinieki, piedāvājot kultūras norises, sadarbojas ar programmu producentiem. Mazāk rada oriģinālas programmas. Kad paši radījām scenārijus pasākumiem, tas bija ļoti mokošs un grūts radošs process. Pasākumi tika organizēti tā, lai tie būtu iedarbīgi, lai būtu notikums, kas skar cilvēka jūtas, dvēseli un prātu. Kā mums mācīja režisors Kārlis Pamše – organizējot pasākumu, ir daudz jāroka, jāmeklē informācija, kultūrvēsturiskie un vēsturiskie fakti, jāizzina personības, jāatrod kontrasti un nianšes, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. Uzskatu, ka, organizējot pasākumu, tam jābūt ne tikai emocionāli skaistam, bet arī dziļam, vērtīgam, saturīgam," saka D.Raituma.

2015. gadā D.Raituma pieņēma lēmumu doties pensijā. Viņa smejojot saka, ka enerģijas vēl ir daudz, pavisam pierimt savā profesionālajā darbībā nav iespējams, tāpēc iesaistās atsevišķu projektu īstenošanā. Viņa izvēlas un iesaka draugiem kvalitatīvus kultūras pasākumus, ko apmeklēt. Kad vien ir iespējas, D.Raituma dodas tuvos un tālos ceļojumos. Sirdij tuvas ir Itālija, Portugāle, Spānija. Visbiežāk ceļojumos Daina dodas kopā ar meitu, kura šobrīd Ziemeļīrijā strādā ar medicīnu saistītā jomā.

Vaicājot, vai Ogrē ir kļuvusi par D.Raitumas mājām, viņa saka, ka sirds vairāk piesieta Kuldīgai, kur aizvien dzīvo radi. "Ogrē ir jauka pilsēta, bet Latvijas kultūras kartē savu seju, identitāti vēl nav atradusi. Uzskatu, ka Mūzikas svētkus Ogrē vajadzēja saglabāt, tie bija atpazīstami, ieguldītais darbs, līdzekļi un enerģija būtu to vērti. Protams, meklējot šo identitāti, vajag saglabāt saprātu, uz visām pusēm nevajag darboties, bet kvalitatīvu notikumu gan vajag. Ogres estrādei ir Baltijas mēroga vēriens, bet tā diemžēl nedarbojas. Es gan nenosodu, ka estrāde tika privatizēta. Es labi atceros ekonomisko situāciju Latvijā 90.gadu sākumā, un saprotu, kāpēc tā notika. Bet estrādi varētu atdzīvināt un organizēt tajā atpazīstamus Eiropas mēroga festivālus. Ogres Tautas namu varētu izveidot kā nevalstisko organizāciju namu, tūrisma informācijas centru un vietu, kur tūristu grupām piedāvāt nacionālas programmas ar latviešu dančiem, tautas mūziku. Tautas nams ir kultūrvēsturiska ēka, tās tornītis jau vien ir Ogres zīmoliņš – kurš to ierauga, zina – ir Ogrē. Manuprāt, vajag iekopt un attīstīt tradīcijas, kas ir atpazīstamas," pārdomās dalās režisore.

D.Raituma ir Rīgas Latviešu biedrības Domes locekle. Viņa vienmēr aktīvi iesaistījusies visās dzīves norisēs, vienmēr bijusi dzīves viducī, ar savu degsmi un personisko piemēru aizraujot citus. Apliecinājusi sevi kā radošu personību, ar lielu organizatoriskā darba pieredzi sadarbojoties gan ar kolēģiem, gan citu pašvaldības kultūras institūciju darbiniekiem, gan izcilām personībām. D.Raituma apzinīgi un pašai izvēlēti visu mūžu strādājusi kultūras nozarē un ir autoritāte Latvijas kultūras darbinieku saimē.

D.Raituma apliecināta jaunajai kultūras darbinieku paaudzei un novērtē jaunas iniciatīvas, atbildību un radošumu kultūras procesa veidošanā un novēl radīt, piedzīvot un dāvēt iedzīvotājiem īstus kultūras notikumus, kas bagātina cilvēkus un vairo mūsu pilsētas pievilcību.

<https://www.ogresnovads.lv/lv/daina-raituma>